

بحران سالخوردگی جمعیت؛ اینبار جدی تر از همیشه!

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که کشور های توسعه یافته و یا در حال توسعه آن را امری حائز اهمیت برای خود تلقی می‌کنند...

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که کشور های توسعه یافته و یا در حال توسعه آن را امری حائز اهمیت برای خود تلقی می‌کنند، بحث جمعیت است، این مهم آنقدر برای حاکمیت یک کشور حیاتی است که قدرت و امنیت سرزمین تحت سلطه خود را به آن وابسته می‌دانند و متقابلاً سالخوردگی جمعیت را نیز یک تهدید بالقوه تلقی می‌کنند، چندین سال است که در کشور ما نیز کارشناسان حوزه جمعیت نسبت به آینده جمعیتی و به صدا درآمدن زنگ خطر پیری جمعیت ابراز نگرانی می‌کنند و نسبت به عواقبی که در آینده ای نزدیک کشور ما در این حوزه با آن گریبان گیر خواهد بود هشدار می‌دهند!

به گزارش ایسنا، پیری جمعیت و یا سالخوردگی جمعیت امری نوظهور نیست، این موضوع چالشی است که بسیاری از کشور های توسعه یافته جهان هم با آن روبه رو بودند و البته برخی توانستند راه حل های کارآمدی را هم برای رفع آن ارائه دهند، برای مثال یکی از کشور هایی که از دیرباز با این چالش دست و پنجه نرم می‌کند کشور آلمان است، چندی پیش اداره فدرال آمار آلمان گزارش داده که تعداد کودکان متولد در سال ۲۰۱۹ در آلمان به حدود ۷۷۸ هزار نوزاد، کاهش یافته است، یعنی ۹ هزار و ۴۰۰ کودک کمتر از سال گذشته در این کشور به دنیا آمده است، میزان تولدها در سال گذشته اندکی در مقایسه با سال ۲۰۱۸ که ۱،۵۷ درصد بود کاهش یافته و به ۱،۵۴ رسیده است.

وضعیت در آلمان می‌توانست از این هم بدتر باشد، اما سال هاست کشور آلمان با بهبود سیاست های جمعیتی و مهاجرتی خود در صدد مهار تهدید پیری جمعیت بوده، برخی از کارشناسان حوزه جمعیت همچون دکتر مارتین بوجارد، مدیر بخش تحقیقات در انیستیتوت فدرال تحقیقات جمعیت آلمان معتقدند که آمار فوق الذکر نشان از عقبگرد در روند مثبت سال های گذشته آلمان نبوده و یک حرکت جانبی است؛ چرا که تلاش برای پیشرفت نرخ رشد جمعیت در نگاهی کلی نسبت به سال ۲۰۱۰ تا کنون موفق هم بوده است!

کارشناسان در کشور ما نیز در این سال ها با رصد آمار حوزه جمعیت، نسبت آمار تولد و مرگ و میر و یا مهاجرت ابراز نگرانی کرده و هشدار می‌دهند که زنگ خطر جمعیتی ما هم به صدا درآمده است! این موضوع به حدی حیاتی است که رهبری معظم انقلاب در این سال ها بارها در سخنان خود بر اهمیت جوانی جمعیت تاکید کردند و این مهم را به عنوان یکی از مهم ترین ابعاد قدرت تلقی نمودند.

در پی این تاکیدات مجلس شورای اسلامی در دوه نهم طرحی را تحت عنوان جمعیت و تعالی خانواده مطرح کرد اما در این دوره از مجلس علی‌رغم واکنش هایی که این موضوع به دنبال داشت این طرح به نتیجه خاصی نرسید، کمیسیون فرهنگی مجلس دهم نیز به بررسی این طرح پرداخت و آن را در قالب ۴۴ ماده به جمع بندی رساند، اما سازمان برنامه و بودجه به دلیل بار مالی عظیمی که اجرای طرح به دنبال داشت با آن مخالفت کرد.

کمیسیون فرهنگی مجلس یازدهم نیز در آغازین روزهای شروع به کار مجلس جدید بررسی این طرح را مهم ترین اولویت کاری خود عنوان کرد و بررسی جدی و چکش کاری آن را آغاز کرد، سپس به دلیل اهمیتی که این موضوع به دنبال داشت بررسی طرح در یک کمیسیون ویژه دنبال شد و بالاخره با تمام تغییرات و اصلاحاتی که این طرح به همراه داشت تحت عنوان جوانی جمعیت و حمایت از خانواده در قالب ۷۴ ماده در جلسه علنی مجلس در روز ۲۶ اسفند ماه سال ۹۹ برای اجرای آزمایشی ۷ ساله به تصویب رسید.

بر همین اساس برای روشن شدن ابعاد و اهداف این طرح با چند تن از اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس به مصاحبه پرداختم.

غلامرضا منتظری در خصوص این طرح و اقدامات کمیسیون فرهنگی مجلس یازدهم در این خصوص به ایسنا گفت: با توجه به اینکه سرلوحه انتظارات مقام معظم رهبری در حوزه فرهنگ بحث جمعیت و تعالی خانواده بود، خوشبختانه کمیسیون فرهنگی با جدیت به این موضوع ورود کرد و با پیگیری، اصلاحات و تغییرات طرحی که مقدمات آن در مجلس دهم فراهم شده بود اقدامات خوبی را در این مسیر اعمال کرد، نشست های تخصصی فراوانی با نهاد ها، سازمان ها، تشکل های مردم نهاد که در حوزه خانواده و جمعیت فعال بودند برگزار کردیم، پس از نشست های فراوان از دستگاه های مرتبط دعوت و نقطه نظرات آن ها را استماع کردیم، اما برای اینکه این طرح به کمال بیشتری برسد با مجوز مجلس کمیسیون ویژه ای متشکل از ۹ کمیسیون تخصصی شکل گرفت، این

مجموعه تخصصی تحت عنوان کمیسیون مشترک اقدامات خوبی انجام داد.

مجیدی نصیرایی سخنگوی کمیسیون فرهنگی نیز در خصوص جدی بودن بحران سالخوردگی جمعیت در کشور و طرح جوانی جمعیت به ایسنا گفت: باید بپذیریم که ما با بحران پیری جمعیت روبه رو هستیم، در این خصوص یک وظیفه متوجه نهاد ها و دستگاه های مرتبط است و یک وظیفه هم متوجه آحاد جامعه، اگر همه ما در این حوزه غفلت کنیم و تدبیری نیندیشیم قطعاً در آینده ای نزدیک با مشکلات زیادی روبه رو خواهیم شد، عدم وجود نیروی کار کافی، هزینه کرد بسیاری از اعتبارات کشور برای مشکلات جمعیت پیر کشور از جمله این مشکلات است، یعنی شرایط به گونه ای می شود که ما نیروی جوان، با نشاط، کارآمد و موثری که می تواند محور اصلی توسعه هر جامعه باشد را از دست بدهیم و ناچار شویم برای اداره مسائل روزمره و ارائه بسیاری از خدمات خود از خارج کشور نیروی انسانی وارد کنیم که این خود تهدید ها و مشکلات جدی دیگری به دنبال خواهد داشت.

وی همچنین اشاره کرد: چندین هزار ساعت با حضور کارشناسان مرتبط، متخصصین این حوزه در بخش ها و حوزه های مختلفی که به هر نحوی به موضوع جمعیت مرتبط هستند جلساتی برگزار شد و به بررسی طرح تعالی خانواده پرداختیم، در این بررسی ها به حوزه هایی همچون بهداشت و درمان، اشتغال، حمایت ها، مشوق ها و حتی در نظر گرفتن تویخ برای دستگاه ها در صورتی که سیاست های ضد جمعیتی تبلیغ کنند پرداخته شد، در این طرح سعی کردیم به تمام این موارد و مباحث گسترده در این حوزه توجه کنیم، نگاه خوبی هم به موضوعات وجود دارد امیدواریم این طرح بتواند بخشی از این دغدغه را رفع کند، در کنار این اقدامات تقنینی و اجرایی خود مردم خوب ما نیز توجه دارند که آینده خود آن ها، آینده کشور و امنیت خودشان نباید به خطر بیفتد، مردم حتماً به حوزه جمعیت و خانواده توجه ویژه دارند و خواهند داشت.

اما بررسی های طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده در کمیسیون مشترک بی حاشیه هم نبود، چندی پیش خبری از بررسی های کمیسیون منتشر شد که قرار است کمیسیون در طرح خود موضوع غربالگری را حذف کند و در دسترسی افراد به وسایل جلوگیری از بارداری مشکلاتی ایجاد کند، این موضوع در فضای مجازی واکنش های تندی را به همراه داشت و جامعه پزشکی نیز ابراز نگرانی کردند، در همین خصوص از امیرحسین بانکی پور فرد رییس کمیسیون ویژه جمعیت سوال کردم و وی پاسخ داد: در صدر ماده مربوط به این موضوع در طرح نوشته بودیم “حذف برنامه غربالگری در شبکه سلامت” این امر تعابیری ایجاد کرده بود که ما قصد ممنوع کردن برنامه غربالگری را داریم، اینگونه نیست و ما صرفاً با اجباری بودن آن مخالف داشتیم، این موضوع در ماده اصلاح و ابهام نیز رفع شد، در این خصوص وزارت بهداشت خود از دوسال پیش اقدامات خوبی را آغاز کرده بود و متوجه ایرادات روند غربالگری شده بود، صرفاً ما قصد داشتیم این اقدامات وزارت بهداشت را قانونمند کنیم که این کار انجام شد، در حوزه اقلام جلوگیری از بارداری نیز وزارت بهداشت خیلی پیش تر ابلاغ کرده بود که این اقلام به صورت رایگان توزیع نشود و تاکید کرد اقلام این حوزه که به صورت یارانه ای در مراکز بهداشتی وجود دارد جمع آوری و دیو شود، ما هم این دسترسی که از سوی وزارت بهداشت ابلاغ شده بود را قانونمند کردیم.

به هر شکل طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده قرار است با کمک مشوق ها، معافیت ها و سیاست های حمایتی یا حذف اجباری بودن غربالگری روند پیری جمعیت کشور را کند و با جلوی آن را بگیرد، اما باید دید این سیاست های حمایتی در حوزه عمل به چه میزان برای مردم ملموس خواهد بود؟ آیا این طرح از پس ابربحران حوزه مسکن بر می آید؟ یا می تواند زوج های جوان را متقاعد سازد با وجود شرایط معیشتی کنونی کشور فرزند آوری کنند؟ پس باید منتظر ماند و دید این طرح در این فرصت آزمایشی ۷ ساله خود اعداد و ارقام جمعیتی کشور را به کدام سو هدایت می کند.